

Regiunea Dunării de Jos s-a aflat într-una din zonele de tensiune maximă a relațiilor dintre lumea barbară și cea romană, împrejurare ce a determinat într-un mod hotărâtor cristalizarea expresiei arheologice la nord de Dunăre. În acest context se pune problema relațiilor cu expresia arheologică a dacilor liberi, a carpilor sau a sarmaților, al căror sfârșit trebuie situat, cândva în cursul celei de a doua jumătăți a secolului III. În Moldova se pot foarte bine separa cimitirele carpice, caracterizate prin incinerare în urnă sau în groapă și inhumație redusă și numai a copiilor, de cimitirele de inhumație ale sarmaților. Spre deosebire de aceasta, modelul cultural contemporan al dacilor liberi din Muntenia (cultura Chilia Militari) este mai puțin spectaculos. Se practică incinerarea în urne, dar mai ales în groapă, inhumația este necunoscută, iar inventarul este destul de modest. De cele două modele dacice se deosebește modelul cultural sarmatic și anume prin folosirea exclusivă a inhumației în cimitire mici, prin depunerea oglinzii în mormintele de femei și a armamentului în cele masculine. Prin răspândirea culturii Sântana de Mureș pe parcursul celei de a doua jumătăți a secolului III în bazinul Dunării Inferioare, sugestive sunt în acest sens o serie de indicatori cronologici din necropola de la Târgșor, peisajul arheologic se uniformizează și aceasta nu în sensul unei „dacizări” sau „sarmatizări” a respectivei culturi. Evoluția cultural-istorică a spațiului Dunării Inferioare în epoca migrației timpurii (sfârșitul secolului IV – sfârșitul secolului V), permite o împărțire în trei etape, reprezentate diferit ca intensitate în spațiul nord-danubian și cu treceri line de la o etapă la cealaltă (D1-D3). În etapa D1 (sfârșitul secolului IV și începutul secolului V) alături de elemente ale culturii Sântana de Mureș, apar elemente culturale noi. Ea corespunde și ultimei faze a fortificațiilor romane târzii de pe limesul dunărean. În etapa D2 (prima jumătate a secolului V) complexe de cavaleri devin predominante. Etapa D3 (a doua jumătate a secolului V) este caracterizată prin dispariția treptată a elementelor culturale ale călăreților nomazi și apariția unei coloraturi de factură est-germanică în spectrul arheologic, care a căpătat apoi o poziție predominantă în evoluția istorico-culturală a bazinului carpatic. Cu totul altfel se conturează imaginea arheologică la Dunărea Inferioară. Aici se constată, începând cu Anastasius și mai ales în timpul domniei lui Iustinian, o refacere și restaurare a sistemului de fortificații de pe linia Dunării. În cadrul politicii de refacere și reorganizare a limesului au fost puse în funcțiune pe malul stâng al Dunării cetățile distruse la începutul secolului V, de la Sucidava și Drobeta și construită o cetate pe Insula Banului. Cauza acestor măsuri fundamentale a fost pe de o parte reconquista iustiniană, de altă parte presiunea pe care o exercitau asupra frontierei imperiului noii barbari pătrunși în regiunea Dunării de Jos, mai ales slavii informației scrise. Presiunea structurii de putere slave a fost uriașă și a dus în cele din urmă la sfârșitul secolului VI sau începutul secolului VII, la prăbușirea întregului sistem bizantin de asigurare a graniței.